

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ГОРОДНЮК ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЙВНА

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 351.85:35.07
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ПУБЛІЧНИХ ІНСТИТУТІВ В
РОЗВИТКУ СФЕРИ КУЛЬТУРИ

(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

О. С. ГОРОДНЮК

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи

ХОДАКІВСЬКИЙ Євгеній Іванович

(прізвище, ім'я, по батькові)

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління
за результатами попереднього захисту: **ГОРОДНЮК Олександр Сергійович**
допущено до захисту.

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2023 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я, прізвище)

«_____» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ГОРОДНЮК Олександра Сергійовича** захистила
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я, прізвище)

АНОТАЦІЯ

ГОРОДНЮК О. С. Роль міжнародних публічних інститутів в розвитку сфери культури. – Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Поліський національний університет, Житомир, 2023 р.

Мета дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні застосування механізмів публічного управління розвитком потенціалу культури на міжнародному рівні. В роботі зроблені акценти на проблемах міжнародної політики держави в сфері культури, шляхах їх вирішення. В дослідженні зроблена оцінка результативності мультикультурної політики, яку проводять міжнародна публічні інститути. Визначено стратегічні напрями удосконалення інституційного забезпечення розвитку галузі культури.

Ключові слова: держава, публічне управління, інститути, політика, культура, міжнародне співробітництво, міжнародні публічні інститути.

SUMMARY

HORODNIUK O. The role of international public institutions in the development of the cultural sphere. - Qualification work for the master's degree in specialty 281 "Public Administration and Management". Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The purpose of the study is to theoretically and methodologically substantiate the use of public administration mechanisms for the development of cultural potential at the international level. The paper focuses on the problems of the state's international policy in the field of culture and ways to solve them. The study assesses the effectiveness of multicultural policy pursued by international public institutions. The strategic directions for improving the institutional support for the development of the cultural sector are identified.

Keywords: state, public administration, institutions, policy, culture, international cooperation, international public institutions.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ РОЛІ МІЖНАРОДНИХ ПУБЛІЧНИХ ІНСТИТУТІВ У РОЗВИТКУ СФЕРИ КУЛЬТУРИ	8
ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ	18
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ МІЖНАРОДНИХ ПУБЛІЧНИХ ІНСТИТУТІВ	20
ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ	28
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ	29
ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ	34
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність. У рамках розвитку потенціалу світової культури, міжнародні публічні інститути культури відіграють важливу роль у зміцненні міжнародного співробітництва та взаєморозуміння, вони сприяють обміну культурними цінностями, ідеями та досвідом між народами різних країн. Інститути визначають відносини і правила поведінки, також допомагають підвищити обізнаність про різні культури та сприяти толерантності та взаємній повазі у культурному середовищі.

Всесвітня комісія з питань культури, яка працює під егідою ЮНЕСКО та складається з різних міжнародних експертів, акцентує увагу на тому, що зусилля з розвитку культури часто зазнавали невдачі «оскільки важливість людського фактору – цієї складної мережі стосунків і вірувань, цінностей і мотивацій, які лежать у самому серці культури були значною мірою недооцінені у багатьох проектах розвитку». Сучасний процес публічного управління культурою на міжнародному рівні потребує нових підходів, на що спрямоване дослідження.

Теоретичну та методологічну основу дослідження склали наукові праці вітчизняних і закордонних вчених в галузі публічного управління сферою культури, а саме Едварда Тайлора, який вважається засновником культурної антропології, Кларка Крессі, що вивчав роль культури в організації, Елтона Меййо, що проводив знамениті експерименти, які показали, що продуктивність праці підвищується, коли працівники відчують, що їх цінують і поважають, Пітера Друкера, який вважається одним із найвпливовіших мислителів в галузі управління В. Бойка, І. Ваховича, О. Доманської, Д. Йосіфової, В. Карлової, О. Кравченка, В. Малиновського, В. Толуб'янка, В. Тропіної, Р. Флориди, В. Шестака. Ці науковці зробили значний внесок у розвиток теорії та практики управління культурою. Їх дослідження допомогли нам краще зрозуміти, як культура впливає на поведінку людей в організації, і як її можна використовувати для підвищення ефективності та продуктивності.

Об'єкт дослідження – процес залучення міжнародних публічних інститутів до формування та розвитку потенціалу культури.

Предмет дослідження – стратегічні напрями удосконалення механізмів публічного управління діяльністю міжнародних публічних інститутів в сфері культури.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити і теоретично обґрунтувати стратегічні напрями удосконалення діяльності міжнародних публічних інститутів по управлінню галуззю культури.

Відповідно з темою сформульовано основні завдання:

- дати теоретичне обґрунтування ролі міжнародних публічних інститутів в управлінні сферою культури;

- систематизувати теоретико-методологічні засади функціонування міжнародних публічних інститутів в управлінні потенціалом культури;

- дати оцінку результативності мультинаціональної міжнародної публічної політики в сфері культури;

- проаналізувати особливості управління потенціалом культури на різних рівнях адміністрування;

- розкрити стратегічні напрями удосконалення інституційного забезпечення галузі культури на міжнародному рівні.

Методи дослідження. У роботі застосовано наступні загальнонаукові та специфічні методи: описово-порівняльний при характеристиці різних етапів формування міжнародних інститутів управління культурою, аналізу та синтезу при оцінці результативності міжнародної публічної політики в галузі культури, наукового абстрагування та діалектики при визначенні стратегічних напрямів удосконалення діяльності міжнародних публічних інститутів культури. За допомогою методів статистичного аналізу, моделювання та стратегування було визначено перспективи розвитку галузі культури.

Інформаційною основою кваліфікаційної роботи були законодавчо-нормативні акти, монографічні дослідження, періодичні видання, статистичні матеріали діяльності міжнародних організацій в сфері культури.

Елементи наукової новизни включають спробу автора провести систематизацію підходів до інструментів міжнародної публічної політики в сфері культури.

Практичне застосування результатів дослідження можливе в практиці управління закладами культури на різних рівнях адміністрування.

Публікації. Основні результати дослідження оприлюднені в трьох публікаціях тез науково-практичних конференцій.

Структура роботи зумовлена метою та завданнями дослідження й складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку 42-х використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 41 с.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РОЛІ МІЖНАРОДНИХ ПУБЛІЧНИХ ІНСТИТУТІВ У ФОРМУВАННІ ПОТЕНЦІАЛУ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ

В широкому розумінні міжнародні публічні інституції, це правила гри, поведінки, відносини, які встановлюють формальні і неформальні інституційні суб'єкти культурного світового середовища і які визначають розвиток потенціалу як світової, так і національної культури. В вузькому розумінні міжнародні інститути в сфері культури – це організації, створені для сприяння культурному співробітництву між різними країнами. Вони можуть бути урядовими, неурядовими або змішаними [3].

Основна роль міжнародних інститутів в сфері культури полягає в тому, що вони сприяють обміну культурними цінностями між різними країнами; підвищують обізнаність про культуру інших країн; допомагають у збереженні культурної спадщини; сприяють розвитку культурних зв'язків між країнами. Вони сприяють обміну культурними цінностями, підвищують обізнаність про культуру інших країн, допомагають у збереженні культурної спадщини та сприяють міжнародному співробітництву в сфері культури. Міжнародні публічні інститути формують і реалізують міжнародну політику в сфері культури, базується на ряді принципів:

- свободи культурного самовираження, який виходить з того, що кожна країна має право самостійно визначати свою культурну політику та форми культурного самовираження;

- міжкультурного діалогу, роль якого полягає в тому, що міжнародна політика в сфері культури повинна сприяти міжкультурному діалогу та взаєморозумінню між різними країнами;

- збереження культурної спадщини, суть якого в тому, що міжнародні публічні інститути повинні сприяти збереженню культурної спадщини всіх народів світу;

- принципу рівноправності культур, це означає, що міжнародні культурні організації повинні сприяти забезпеченню рівноправності та поваги до усіх культур та націй [4].

Ці принципи відображають важливість культури для розвитку людства в цілому і збереження культурної ідентичності кожної країни і нації. Таким чином, культура, це інструмент досягнення взаєморозуміння між людьми, тому міжнародна культурна політика повинна сприяти розвитку культурного середовища та покращенню якості надання культурних послуг.

З появою концепції розвитку людського потенціалу ПРООН, культура, безперечно, стала важливим об'єктом нового публічного менеджменту, але ряд актуальних питань розвитку її потенціалу не включені до пріоритетних державних проектів та програм. Тому, важливим кроком у концептуалізації розвитку потенціалу культури мають стати інноваційні механізми публічного управління, розвиток яких сприятиме включенню культурних перспектив у міжнародні стратегії. У зв'язку з чим, звіт Всесвітньої комісії «Наше творче розмаїття» містить ключові елементи для аналізу потенціалу культури у зв'язку з її розвитком, показує взаємозв'язок між культурою та творчістю, відображає шляхи збереження потенціалу культурної спадщини, роль молоді і плюралізм ідей[1].

Слід підкреслити важливу роль всіх міжнародних інститутів у визначенні нерозривного зв'язку між потенціалом суспільного розвитку і культурою, а також їх позицію по необхідності фундаментально усвідомлювати права жінок, меншин, людей з особливими потребами у роботі над потенціалом культури. Міжнародні організації доклали великих зусиль, щоб підкреслити важливість державної політики щодо культури, показали, що «культурна політика потребує переосмислення». «Ми потребуємо знайти нові способи збереження багатонаціонального та багатокультурного потенціалу культури, для цього суспільства повинні об'єднатись, використовуючи плюралізм нового публічного менеджменту», який передбачає:

- 1) нові форми стимулювання творчості.

- 2) нові форми використання ЗМІ для зменшення цифрових розривів.
- 3) прийняття гендерної перспективи.
- 4) надання більшої ролі молоді.
- 5) краще розуміння культурних аспектів екологічного менеджменту [3].

Звіти міжнародних організацій в сфері культури чітко підтверджують проблему розробки показників потенціалу культури, які через десять років продовжують викликати суперечки в міжнародному співтоваристві, так експерти вважають, що «Потрібні ретельно розроблені культурні індикатори, які можуть використовуватися як еталони для вимірювання результатів культурних заходів. Новий рівень показників повинен бути готовим до культурного виміру» [2].

Іншою сферою, згаданою у звітах, була проблема лінгвістичного розмаїття, необхідність створення банків класифікації мови як знань. «Зникнення мови – це виснаження наших ментальних ресурсів, які можна порівняти з вимиранням видів рослин чи тварин. Втрата будь-якої мови означає збіднення банків знань та інструментів для міжкультурної комунікації». Це також вказує на те, що значення «культурної спадщини» доведеться переформулювати, відійшовши від елітарних підходів збереження та консервації [2].

В західних, промислово розвинутих, країнах збереження культурної спадщини зосереджене на тому, що є видовищним і монументальним: археологічні пам'ятки та архітектурні пам'ятники. Вони також показані поза контекстом і в скляних шафах, часто в приватних колекціях. Бачення спадщини упереджене до еліт, воно є монументальним, а не побутовим і отримує увагу і повагу публічних інститутів влади, а саме, літературне над усним, обрядове над повсякденним, сакральне над світським. Незважаючи на те, що на даний момент деякі питання в звіті «Наше творче розмаїття» не були вирішені і влада визнає, що вирішення їх є дуже важливим для генерування знань для реального включення потенціалу культури в розвиток суспільства [5].

Також, міжнародними публічними інститутами була, в 2001 році, прийнята «Універсальна декларація про культурне різноманіття», яка контролюється ЮНЕСКО. Цей міжнародний документ був піонером у просуванні культурного розмаїття як всесвітньої спадщини та визначив культурне розмаїття як фактор розвитку відповідно до його статті 3: «Культурне різноманіття розширює спектр можливостей, відкритих для кожного; це один із коренів розвитку, не до кінця зрозумілий з точки зору економічного зростання, але який є засобом досягнення більш задовільного інтелектуального, емоційного, морального і духовного існування»[3].

За словами експертів ЮНЕСКО, а саме, Генерального директора, декларація відповідає основним положенням «Загальної декларації прав людини». Ця Декларація була важливим застереженням для міжнародного співтовариства та спрямовує держави-члени «заглибитись у міжнародну дискусію щодо проблем, пов'язаних із культурним різноманіттям, зокрема тих питань, що стосуються його зв'язку з економічним і соціальним розвитком». Ідентифікувалися не лише держави, як ключові учасники культурного розмаїття, але також різні сектори громадянського суспільства, які тісно співпрацюють у визначенні державної політики, щодо збереження та просування потенціалу культурного розмаїття» [5].

Історія показує, що Декларація прав людини була не лише моральним та політичним зобов'язанням, що не має обов'язкової юридичної сили, а за словами Карамбули, «такі масштабні процеси та цілі не гарантуються лише деклараціями і конвенціями», якими б важливими вони не були. Це ідея підкреслюється того ж автора: «Декларація, як правові норми або угоди між особами, сама по собі не гарантує очікуваних результатів». Але вона надає певного значення інструменту коли він заявляє, що «це не те саме мати документ підписаний щодо принципів, як такий», з проханням до держав прийняти цей міжнародний документ[4].

Генеральний директор ЮНЕСКО заявив, що «ЮНЕСКО вважає за необхідне вийти за рамки Декларації 2001 року і прийняти обов'язковий

правовий текст». У 2005 році ЮНЕСКО зробила крок до прийняття Конвенції «Про охорону та сприяння різноманіттю форм культурного самовираження», яка набула чинності 18 березня 2001 р. після ратифікації 30 державами-членами. Культурне самовираження – це «різне вираження творчості окремих людей і суспільства, різних його груп і шарів». За даними ЮНЕСКО, мета цього нормативного акту стати інструментом у захисті і сприянні розмаїттю культури, формою виразу духовних потреб [7]. Конкретними цілями тексту є:

- створить умови, які дозволять культурам розширюватися та вільно взаємодіяти, щоб вони могли взаємно збагачувати одна одну;
- визнавати специфіку цієї культурної діяльності, ресурси, активи та послуги як носії ідентичності, цінностей та значення для людини;
- переосмислити нові моделі міжнародного співробітництва [5].

За даними ЮНЕСКО, Конвенція не містить усіх аспектів культурного різноманіття (хоча вони є в Декларації), але більше зосереджується на конкретних сферах, а саме на, з одного боку, необхідності визнати, що культурні активи та послуги є носіями ідентичності, цінності та значення, і не можуть розглядатися як просто споживчий товар, як будь-яка інша послуга; а з іншого боку, потреба держав приймати заходи щодо захисту та сприяння розвитку потенціалу, розмаїттю культурного самовираження. І, нарешті, необхідність перевизначення міжнародної співпраці, щоб розглядати її як постійний діалог [8].

За словами міжнародних експертів, Конвенцію було ратифіковано та прийнято в потрібний період, що дало можливість набути їй чинності надзвичайно швидко, що свідчить про широкий консенсус через мережі та коаліції та політичні інтереси, які пов'язані з цим питанням. На думку авторів, «це змушує нас вважати, що Конвенція є текстом, який матиме високе історичне значення». Декларація заслуговує на безперечну політичну цінність оскільки вона включає важливі пріоритети світового політичного порядку денного. Вона, вперше в міжнародних договорах, захищає потенціал культурного різноманіття, як політичний принцип найвищого рівня. На відміну

від 2001 року Декларація, яка є лише моральним політичним зобов'язанням, Конвенція передбачає більшу прихильність до реалізації міжнародних договорів в напрямку розвитку потенціалу культури [6].

Одним із найбільш актуальних питань цієї Конвенції є значення «захисту» ресурсної спадщини: для ЮНЕСКО до того часу «захист» включав заходи щодо збереження, захисту та заходи з модернізації ресурсів сфери культури. Але в даному випадку зі словом «просування» Конвенція заохочує до постійного відродження форм культурного самовираження з метою боротьби проти музеології, фольклоризації чи поводження з ними як з об'єктами. Відтоді пріоритетом захисту-підтримки ресурсного потенціалу культури, який посиляє нас на важливість культурної політики, стають внутрішньо пов'язані ресурси культури. Розглядаючи питання адаптації потенціалу культурного розвитку до заходів міжнародного співробітництва, важливо, що Конвенція присвячує статті з 12 до 18 договорів міжнародного співробітництва, пошуку шляхів покращення ресурсного забезпечення культурної спадщини [7].

Цей блок статей є однією з нових функцій Конвенції, яка, згідно з міжнародним правом, визначає важливість міжнародної співпраці для сприяння взаємозв'язку між культурою та розвитком:

- Стаття 12 – Сприяння міжнародній співпраці.
- Стаття 13 – Інтеграція культури в сталий розвиток.
- Стаття 14 – Співпраця заради розвитку.
- Стаття 15 – Домовленості про співпрацю.
- Стаття 16 – Пільговий режим для тих, хто розвивається країни.
- Стаття 17 – Міжнародне співробітництво в ситуаціях серйозна загроза проявам культури.
- Стаття 18 – Міжнародний фонд культурного розмаїття[8].

У той же час тут детально розглядаються визначення, пояснюючи деякі поняття, зокрема, міжнародне співробітництво та всі заходи виконані спільно та координовані з метою сприяння культурному розмаїттю двома чи більше суверенними державами, міжнародними організаціями та іншими акторами.

Міжнародне культурне співробітництво розглядається як загальний інструмент, яким може скористатися будь-яка країна у співробітництві в галузі розвитку, який пов'язаний з певними цінностями: стійкістю, зменшенням бідності тощо.

Цілями тисячоліття є співпраця в сфері розвитку потенціалу культурного розмаїття як загальної світової спадщини по досягненню різноманітності ресурсного забезпечення, як «необхідної умови» характерної для розвитку людства. Культурне розмаїття вважається внутрішньою проблемою виключно для держави або групи чи спільноти, якщо воно не стає цікавим для всього людства. Це універсальна концепція, яка виражається як загальносвітовий актив громадськості, який створює права та обов'язки, які стосуються всієї людської спільноти [9].

Друге розуміння, полягає в тісному зв'язку між культурною різноманітністю та демократичними цінностями і основними правами. Третя думка це принцип рівної гідності та поваги для всіх культур, де країни нерівні з соціально-економічної точки зору, однак культурна співпраця стає балансуєчим і сприятливим фактором у відносинах між народами, що свідчить про необхідність спільних дій розвитку культурного потенціалу та величезної порівняльної співпраці в цьому аспекті.

Нарешті, ми не повинні забувати про фундаментальну важливість культурного виміру та культурного розмаїття, що підкреслюється їх стратегічним значенням для розвитку у різних статтях Конвенції, визначаючи його як «суттєву вимогу сталого розвитку» (ст. 2); або коли в преамбулі зазначено, що «Культура є стратегічним елементом національного та міжнародного розвитку політики» та культура як «головний рушій сталого розвитку спільнот, людей і націй» [9].

Крім згаданих вище міжнародних конференцій, публікацій і нормативних документів, ЮНЕСКО використовує багато заходів для продовження просування та подальшого вивчення біному культури-розвитку. Найбільш значущі дії за останні десятиліття, це проведення Міжнародного року мов, який

показав, що вона далеко не заповідна для експертного аналізу, а мови є мозком соціального, економічного і культурного життя;

Міжнародний рік зближення Культури, цей міжнародний рік, головною метою якого є підкреслити благодійний вплив культурного розмаїття, визнаючи важливість позик, переказів та обмінів між культурами завдяки явному діалогу, який прагне стати еталоном у сфері культурного розмаїття. Занадто часто знижується культурне розмаїття не тільки тісно пов'язане з підвищенням інтелектуальних компетенцій, пошуком протитрути «ідентичності», пошуком нових форм правління та заохочення ефективного здійснення загальноновизнаних прав людини, але також є засобом для зменшення нерівності у світовій торгівлі продуктами культурної спадщини [11].

Симпозіуми «Культура і розвиток: відповідь на майбутні виклики?» (Париж, 10 жовтня 2009 р.) під егідою ЮНЕСКО та АЕСІД (Іспанське агентство розвитку та Співпраці), що організували цей симпозіум, щоб відновити роботу інтелектуальної дискусії про компонент «культури», як один із нових ключів до сталого та справедливого розвитку. Конференція «Фінансування культури. Управління ризиками» (Париж, 16 і 17 травня 2010 р.) в рамках якої було зроблено акценти на прихильності публічної влади до просування взаємозв'язку між культурою та розвитком, ЮНЕСКО організувала дводенний симпозіум для аналізу та вирішення сприйняття ризику під час фінансування культури та творчості в секторах економік, що розвиваються[12].

Незважаючи на те що культура має великий потенціал для соціально-економічного розвитку та скорочення бідності, вона продовжує залишатися однією з найменш фінансованих зі сторони державних програм і політики розвитку. Більше того, сектор страждає від відсутності доступу до фінансування, особливо в країнах, що розвиваються щодо сприяння ресурсному забезпеченню культури, яке часто ґрунтується на хибних передумовах, що ці інвестиції більш схильні до ризику.

Як ми вже зазначали, ЮНЕСКО була піонером заохочення розвитку ресурсного потенціалу культури, але інші агентства ООН теж проводили заходи у цьому напрямку. У 2004 році ПРООН присвятив свій щорічний звіт розвитку культури людини, провів захід «Культурну свободу в сучасному різноманітному світі» у співпраці міжнародними експертами, цей звіт став кроком вперед на шляху включення культурної свободи до розвитку економічного потенціалу [13].

ПРООН в звіті про людський розвиток, культуру і свободу, в яких управління культурним розмаїттям є одним із головних викликів нашого часу, підкреслює важливість культури для сталого розвитку. Цей звіт намагається зруйнувати поширену думку про те, що культури можуть бути навіть перешкодою для людей та для економічного розвитку та містить елементи для включення культури в перспективи політики розвитку ресурсного потенціалу країн [12].

Згідно з документом «Якщо світ хоче досягти розвитку тисячоліття, та, зрештою, викорінення бідності, він повинен спочатку успішно протистояти виклику, як побудувати інклюзивний, культурний потенціал розвитку суспільства. Не лише тому, що успішне виконання цього завдання є передумовою для належної уваги країн до інших пріоритетів економічного зростання, охорони здоров'я та освіти для всіх громадян. Таким чином, надання людям повноцінного культурного самовираження є важливою самоціллю розвитку суспільства [14].

Насправді, як ми бачили, в основі людського розвитку лежить розширення можливостей для людей, тобто надання людям вибору визначити тип життя, який вони хочуть вести, але також забезпечити у них як інструменти, так і можливості прийняти таке рішення. Без претендентів на заміну традиційних пріоритетів, включення яких, за думкою ПРООН сприяє культурній свободі в її стратегії розвитку в спробі доповнити та посилити основні пріоритети [12].

Багато людей вірять, що можна дозволити різноманітності процвітати, але на практиці це може послабити державу, призвести до конфлікту та загальмувати розвиток. Проблема ідентичності це одне з питань, над яким працює звіт безпосередньо. У цьому звіті також розглядається питання культурного багатства коли йдеться про те, що «зворотний бік розриву в розвитку полягає в тому, що країни, що розвиваються, часто можуть спиратися на ресурси багатших країн, важливі різноманітні культурні традиції – незалежно від того, чи були вони у мові, мистецтві, музиці чи інших формах, заможних чи незаможних країн [11].

Це вказує на те, що ми повинні відійти від концепції, згідно з якою культурні проблеми стосуються лише меншин або держав з численними та різноманітними ідентифікаціями, тобто «Управління різноманітністю і повага до культурної ідентичності – це не просто виклики для усіх багатонаціональних держав» [13].

Сьогодні всі країни мультикультурні, ця проблема пов'язана з міжнародними міграціями, які ПРООН пізніше розглянула у своєму Звіті про людський розвиток за 2009 рік «Подолання бар'єрів: мобільність і людський розвиток». Звіт пропонує руйнувати міфи: «політики, які визнають культурну самобутність і не віддають перевагу різноманітності спричиняють фрагментацію, конфлікти, авторитарну практику або знижують ритм розвитку. Ці ідеї не завжди задовільно сприймалися усім міжнародним співтовариством (ми не можемо забувати, як часто проблема ідентичності використовувалась міжнародною політикою як причина конфлікту). Центральним аргументом цього звіту є те, що суспільства повинні вітати, а не пригнічувати ці численні та взаємодоповнюючі ідентичності [12].

Виклики 21 століття для інститутів влади визначають необхідність законодавчого розширення можливостей людей для визнання своєї ідентичності, щоб отримати доступ до повного спектру соціальних та економічних можливостей, а також сприяти ліквідації культурної ізоляції меншин. Такий підхід руйнує три поширені міфи:

1. Деякі культури мають більше можливостей для розвитку ніж інші.
2. Культурна різноманітність неминуче призводить до зіткнень у значенні потенціалу культур.
3. Культурна різноманітність є перешкодою для розвитку.

За словами ПРООН, «відсутній чіткий зв'язок між культурою і розвитком економічного потенціалу». Ідея розвитку потенціалу культури впливає на її розвиток і дуже приваблива на інтуїтивному рівні та дозволяє культурним стереотипам стати поясненням стану світу, таким чином відрив від культурного детермінізму, який є глибоко вкоріненим в деяких сферах науки є хибним. Немає неминучої потреби вибирати між державною єдністю та визнанням культурної відмінності. Почуття ідентичності та приналежності до групи зі спільними цінностями та іншими зв'язками культури є важливим для фізичних осіб. Але кожна людина може ідентифікувати себе з багатьма різними групами [13].

Фізичні особи мають ідентичність громадянства (для наприклад, бути українцем), стать (бути жінкою), раса (західноафриканське походження), мова (вільно володіти тайською мовою, китайською та англійською, українською), політика (має ліві погляди) і релігія (буддист). Він також чіткий, коли заявляє, що «Ідентичність — це не квадратна коробка з фіксованим розміром». «Ідентичність також має елемент вибору: в межах членства в організаціях, особи можуть вибрати, якому пріоритету надати переваги, одному членству над іншим у різних контекстах», це питання також розглядалося у декларації про культурні права в ООН [8].

ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ

Таким чином, в дискусіях між традицією та людським розвитком, займати крайню позицію у збереженні традиції взагалі, без врахування економічної складової, можуть стримувати людський прогрес. Сучасна культурна свобода

полягає в розширенні індивідуальних можливостей, а не в захисті цінностей чи практик як самоцілі зі сліпою вірністю традиціям. Культура не є статичним набором цінностей та практик: вона постійно відтворюється як людина і ставить під сумнів, адаптувати та переглядати свої цінності та практики до зміни ситуації та обміну думками чи ні. Культурну свободу, або повагу до різноманітності не слід плутати із захистом традицій. Культурна свобода полягає в тому, що люди можуть жити і бути ким би вони не були і бажати, а також мати можливість вибирати інші альтернативи.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ МІЖНАРОДНИХ ПУБЛІЧНИХ ІНСТИТУТІВ

Мультикультурна політика міжнародних публічних інститутів, в сучасних умовах, має бути спрямована на сприяння взаєморозумінню між різними культурами та бути на захисті прав меншин. Вона має пропагувати культурне різноманіття через проведення системи заходів спрямованих на підвищення обізнаності про різні культури, проводити культурні фестивалі, виставки, концерти тощо. Міжнародними культурними інститутами мають розроблятися освітні програми, присвячені культурі та правам меншин, що допоможе краще зрозуміти різні культури та цінувати культурне різноманіття, культурну спадщину різних культур. Важлива функція цих інститутів, це організувати міжнародне співробітництво в сфері культури та прав меншин [14].

Оцінка результативності мультикультурної політики міжнародних публічних інститутів є складним завданням, для її проведення можна використовувати різні критерії, такі як:

- ступінь розвитку культурного обізнаності, тобто визначити, чи сприяють заходи міжнародних публічних інститутів підвищенню обізнаності про різні культури;
- покращення взаєморозуміння, чи сприяють заходи міжнародних публічних інститутів покращенню взаєморозуміння між різними культурами;
- захист прав меншин: чи сприяють заходи міжнародних публічних інститутів захисту прав меншин тощо.

Оцінка результативності мультикультурної політики міжнародних публічних інститутів може проводитися на основі різних методів, таких як:

- анкетування, це опитування громадської думки щодо ставлення до мультикультурної політики міжнародних публічних інститутів;

- експертна оцінка результатів діяльності міжнародних публічних інститутів кваліфікованими експертами;

- аналіз даних про діяльність міжнародних публічних інститутів, таких як кількість проведених заходів, кількість учасників заходів, відгуки учасників заходів тощо [16].

Виходячи з ролі міжнародних публічних інститутів в формуванні культурного середовища, до їх компетенцій можна віднести ряд функцій, а саме:

- пропаганда культури: міжнародні інститути проводять різноманітні заходи, спрямовані на популяризацію культури інших країн. До таких заходів відносяться культурні фестивалі, виставки, концерти, театральні постановки, кінопокази тощо;

- освіта та навчання: міжнародні інститути проводять освітні програми та курси, присвячені культурі інших країн. Такі програми та курси допомагають людям краще зрозуміти культуру інших країн і встановити з ними культурні зв'язки;

- дослідження і збереження культурної спадщини: міжнародні інститути проводять дослідження культурної спадщини різних країн. Вони також допомагають у збереженні культурної спадщини, наприклад, шляхом створення музеїв, бібліотек, архівів;

- міжнародне співробітництво: міжнародні інститути сприяють міжнародному співробітництву в сфері культури. Вони проводять конференції, семінари, форуми тощо, на яких обговорюються питання культурного співробітництва між країнами [17].

До провідних міжнародних публічних інститутів належать: ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури), ЮНЕСКО-КРЕО (Центр культури ЮНЕСКО в Україні), Британський культурний центр в Україні, Французький інститут в Україні, Німецький культурний центр в Україні, Польський інститут в Україні тощо [18].

ЮНЕСКО – це спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, яка займається питаннями освіти, науки, культури і комунікації. Її основна мета – сприяти миру та взаєморозумінню між народами шляхом сприяння обміну культурними цінностями. Функції ЮНЕСКО закріплені в її Статуті, який був прийнятий у 1945 році, вони включають: підтримку освіти, науки і культури, проведення різноманітних заходів, спрямованих на підтримку та розвиток світового культурного середовища [19].

Зокрема, ЮНЕСКО допомагає країнам у розробці навчальних програм, створенні навчальних закладів, проведенні наукових досліджень з охорони культурної спадщини. ЮНЕСКО сприяє міжнародному співробітництву в галузі культури, проводить конференції, семінари і форуми, на яких представники різних країн обговорюють питання культурного співробітництва, захищає права людини в галузі культури, формує культурні ціннісні орієнтири, повагу до свободи вираження поглядів, права на освіту та доступ до інформації, це один з найважливіших міжнародних інститутів у сфері культури, що відіграє важливу роль у сприянні миру та взаєморозумінню між народами шляхом сприяння обміну культурними цінностями [20].

Центр культури ЮНЕСКО в Україні (ЮНЕСКО-КРЕО) – це представництво ЮНЕСКО в Україні, яке було створене у 1996 році з метою сприяння розвитку культури та культурних зв'язків між Україною та іншими країнами світу. Основними завданнями ЮНЕСКО-КРЕО є пропаганда української культури, у зв'язку з чим, організація проводить різноманітні заходи, спрямовані на популяризацію української культури, як в країні так і за її межами. Вона організовує культурні фестивалі, виставки, концерти, театральні постановки, кінопокази, розробляє освітні програми та курси, присвячені українській культурі. Такі програми та курси допомагають людям краще зрозуміти українську культуру та встановити культурні зв'язки [18].

ЮНЕСКО-КРЕО проводить дослідження української культурної спадщини, допомагає її збереженню шляхом створення музеїв, бібліотек, архівів, теж сприяє міжнародному співробітництву в сфері культури. Це,

важливий партнер для українських державних і громадських організацій у сфері культури, який сприяє розвитку української культури та культурних зв'язків з країнами світу. Хочемо навести конкретні приклади діяльності її в Україні: вона стала співорганізатором щорічного фестивалю «Київська весна», який є одним із найбільших міжнародних культурних фестивалів, розробив освітні програми та курси для українських та іноземних студентів, присвячені українській культурі [19].

Значну роль у розвитку багатонаціонального культурного потенціалу відіграє Британський культурний центр в Україні (БКЦ) – це представництво Британської Ради в Україні, яке було створене у 1992 році з метою сприяння культурному співробітництву між Україною та Великою Британією. Основні функції цього інституту полягають в пропаганді та популяризації британської культури в Україні. Важливими заходами, які він реалізує є культурні фестивалі, виставки, концерти, театральні постановки, кінопокази, освітні та навчальні проекти [21].

Центр проводить дослідження в напрямку збереження культурної спадщини, допомагає у створення музеїв, бібліотек, архівів тощо. Цей інститут активно сприяє міжнародному співробітництву в сфері культури між Україною та Великою Британією, проводить конференції, семінари, форуми тощо, на яких обговорюються питання культурного співробітництва, це основний партнер для українських державних і громадських організацій у сфері культури [22].

В Україні діяльність міжнародних публічних інститутів у сфері мультикультурної політики має певні досягнення. Так, наприклад, Британський культурний центр в Україні проводить різноманітні культурні заходи, спрямовані на популяризацію британської культури, завдяки цим заходам українці мають можливість дізнатися більше про британську культуру та звичаї. Однак, мультикультурна політика міжнародних публічних інститутів в Україні також має певні недоліки, так, наприклад, заходи міжнародних публічних інститутів часто проводяться в Києві та інших великих містах України, а в менших містах та селах доступ до таких заходів обмежений. Крім

того, заходи міжнародних публічних інститутів часто спрямовані на певні групи населення, наприклад, на молодь або на інтелігенцію [23].

Для підвищення результативності мультикультурної політики міжнародних публічних інститутів в Україні можна зробити наступні кроки:

- розширити географію проведення заходів, які повинні проводитись не тільки в Києві та інших великих містах України, але й у менших містах та селах;

- потрібно зосередитись на різних групах населення, проводити заходи, які будуть цікаві та корисні для різних груп населення, наприклад, для молоді, для літніх людей, для людей з обмеженими можливостями;

- співпрацювати з місцевими організаціями та органами влади, щоб забезпечити більш ефективне проведення заходів [21].

Впровадження цих рекомендацій допоможе міжнародним публічним інститутам зробити мультикультурну політику більш результативною та сприяти покращенню взаєморозуміння між різними культурами в Україні. Держави повинні визнати необхідну мультикультурну політику, культурні відмінності в їх конституціях, законах та установах. Їм також необхідно сформулювати політику, яка гарантуватиме, що більшість або домінуючі групи не ігноруватимуть інтереси певних груп, чи то меншин або історично маргіналізовану більшість [23].

Що стосується мов, то найбільш частим джерелом формування потенціалу, навіть у усталених демократіях, є одномовна політика. Визнаючи, що мова виходить за рамки простого використання, визнаючи повагу до тих людей, які нею розмовляють, їх потенціал в культуру та загальне включення в економічний розвиток суспільства. Політика, також стосується питань глобалізації та її впливу на культурну сферу, вказуючи на те, що може загрожувати потенціалу національної і місцевої ідентичності. Згідно з цим, вихід полягає не в регресії до збереження природи чи ізоляції націоналізму, а в розробці полікультурної політики, яка сприяє різноманітності та плюралізму [25].

Держави можуть розробляти політику культурного визнання використовуючи засоби, які не суперечать іншим цілям і стратегіям людського розвитку. Культурна свобода і розвиток людини повинні бути зосереджені на важливості культурної свободи та особистих і соціальних втратах, які можуть статися через її відсутність. Цей широкий погляд на розвиток культури, який включає культурну свободу, не ігнорує основні зобов'язання, але визнає, що заперечення культурної свободи може призвести до дуже значного позбавлення потенціалу і тим самим збіднює життя людей і заважає їм налагоджувати культурні зв'язки до яких вони можуть прагнути. Культурна свобода є важливим виміром свободи людини, оскільки вона є вирішальною, щоб люди могли жити відповідно до своїх уподобань і мати можливість вибору між доступними для них варіантами [21].

Сприяння культурній свободі має бути пріоритетом людського розвитку та вимагає впливу на соціальні, політичні та економічні можливості, які самі по собі не гарантують формування потенціалу культурної свободи. Фундаментальним аспектом є не важливість традиційної культури, а трансцендентна актуальність потенціалу культури в досягненні свободи та розвитку суспільства. Стосовно зв'язку між культурним розмаїттям і культурною свободою, то державна підтримка шляхом збереження різноманіття культур, яке існує зараз, може бути найпростішим способом забезпечення культурної різноманітності, що не суперечить свободі людей і не змушує відмовлятися від своєї культурної історії, дозволяє розвивати свої культурні прояви, тим самим не обмежуючи культурну свободу [22].

Державним інститутам важливо дати місце для розвитку потенціалу різноманітності культурних практик, враховуючи, що культурна свобода залежить від цієї різноманітності, виступає як захист культурного розмаїття на основі його власних переваг. Публічна політика, відповідно до підходу пріоритету людського розвитку повинна визначати «що цінність культурного розмаїття ґрунтується на його позитивному зв'язку з культурною свободою. Різноманітність не є самоціллю, це результат розвитку потенціалу свобод

людей та їх вибір і, в свою чергу, включає в себе можливість оцінити різні альтернативи, коли вони з'являться щоб робити такий вибір» [26].

Культура є і завжди була центральною в розвитку, як природного так і людського потенціалу, це фундаментальний чинник збереження ресурсів, культура має бути інтегрована в вимір життя людей в політику та програмування розвитку суспільства. Оцінюючи Декларацію ЮНЕСКО «Про культурне різноманіття», ми бачимо, що ця інституція уже визначила необхідність пов'язати права людини та культурне розмаїття, заявивши, що «не можна посилатися на культурне розмаїття, щоб посягати на людину її права, гарантовані міжнародним правом, ані обмежувати сферу їх дії. Генеральний план співпраці уряду та культурних організацій повинен включати формування потенціалу культурного виміру і повинен враховувати захист культурної ідентичності, але завжди в рамках прав людини» [26].

Це знаходиться в декларації про культурні права в статті 27 в Загальній декларації прав людини ООН: «Кожен має право вільно брати участь у культурному житті та соціальному житті громади, насолоджуватися мистецтвом і брати участь у науковому прогресі та його вигодах», а також у Міжнародному Пакті про економічні, соціальні та культурні права у статті 15, зокрема в 15.1.а. підкреслюється, що кожен має право брати участь у культурному житті. ЮНЕСКО підкреслює значення репрезентативних зусиль громадянського суспільства щодо пошуку ресурсів і шляхів до міжнародного роз'яснення культурних прав, це свідчить про необхідність формування ресурсного забезпечення підтримки цих прав. Таким чином, право на культуру стає об'єктом державного управління в напрямку посилення культурного потенціалу суспільства [27].

Західне законодавство 19 століття вже містило норми, які впливали на регулювання культурної спадщини та мистецькі центри, а саме музеї, архіви та бібліотеки, законодавство про культурну спадщину засноване на класичній або традиційній концепції спадщини, тобто охоплює лише матеріальну спадщину, зокрема архів тектонічний і монументальний. В 20 столітті законодавство

включило нові аспекти по відношенню до культури: культурні індустрії, особливо пов'язані з правилами, які встановлюють їх інтерес по захисту і просуванню економічних аспектів розвитку потенціалу. Ми також не повинні забувати, що ми знаходимо в широкому діапазоні змін законодавства, що міститься в різних національних законодавствах щодо «свободи вираження поглядів» або «академічної свободи», пов'язаної з пресою, літературою чи науковою діяльністю [33].

Саме поняття культури провокує багато дебатів, труднощі у його визначенні та конкретизації посилюються, коли ми говоримо про культурні права, так що не дивно, що його теоретична концепція бачила такий малий розвиток. У цій декларації зазначено, що «культурне розмаїття не може бути дійсно захищеним без ефективного впровадження культурних прав». Декларація була дуже важливим викликом громадянському суспільству і є найважливішим прикладом приватної кодифікації та міжнародного уточнення змісту і обсягу культурних прав. Це ще раз підтверджує, що вона є частиною прав людини і тому не повинно мати місце культурний релятивізм [23].

Коли культурні права недостатньо розвинені або маргіналізовані, то виникає перехрестя культурних прав, тому загальна декларація прав людини після ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права Організації Об'єднаних Націй, наполягає на значній конкретизації змісту цих прав, це необхідний крок до їх задоволення. Пакт про економічні, соціальні та культурні права, в якому йдеться про «право кожного брати участь у культурному житті». Цей документ має на меті пояснити зміст урядових і адміністративних вказівок співпраці для розуміння та імплементації Пакту в національних законодавствах [28].

Незважаючи на те, що він не є юридично обов'язковим, цей інструмент є обов'язковим для тлумачення визначеними установами в Угодах і має значну вагу в міжнародному роз'ясненні прав. Для того, щоб це право було забезпечено, воно вимагає від держави-учасниці як утримання (тобто, невтручання у здійснення культурних практик і з доступом до культурних благ

і послуг) і позитивні дії забезпечення передумов для участі, сприяння культурному життю, доступу до збереження культурних благ. Роль політики, яка детально розглядає ресурсне забезпечення галузі культури полягає у розв'язанні проблем індивідуального та колективного виміру ресурсів культури [19].

ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ

Ефективне функціонування міжнародних публічних інститутів культури пов'язане з вирішенням проблем, які пов'язані зі створенням умов для прискорення культурного розвитку, відновленням культурного потенціалу, якістю надання культурних послуг. Владі слід звернути увагу на створення можливостей застосування свого права на участь у культурному житті кожним громадянином, для цього необхідно посилити співпрацю органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства з розвитку, ідентифікації ресурсного потенціалу культури. Піддаються найбільшому ризику при вирішенні цих проблем жінки, діти, люди похилого віку, інваліди, меншини, мігранти, корінні народи та люди, які мають досить низький рівень життя, таким чином, публічна влада має розуміти, робити оцінку і розробляти заходи, за допомогою яких, можна проаналізувати тісний зв'язок між культурними правами та економічним розвитком.

РОЗДІЛ 3.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Інституційне забезпечення розвитку галузі культури України є важливим фактором, який впливає на її ефективність. Для підвищення ефективності інституційного забезпечення необхідно впровадити ряд стратегічних напрямів. Одним з пріоритетних є децентралізація управління галуззю культури, що передбачає передачу частини повноважень з управління культурою на місцевий рівень. Це дозволить забезпечити більш ефективне використання культурних ресурсів на місцевому рівні та сприятиме розвитку місцевої культури [31].

Також, важливим фактором є створення ефективної системи фінансування розвитку галузі культури. Для забезпечення ефективного фінансування галузі культури необхідно створити систему фінансування, яка б забезпечувала поєднання державного та приватного фінансування, залучала б приватні інвестиції. Значну роль може відіграти запровадження прозорих механізмів управління галуззю культури, формування системи підзвітності громадськості. Для цього необхідно запровадити прозорі механізми управління галуззю культури, які б забезпечували участь громадськості у прийнятті рішень у сфері культури [21].

Розвиток кадрового потенціалу галузі культури є також важливим фактором її розвитку, для цього необхідно забезпечити підвищення кваліфікації працівників галузі культури та залучення до галузі молодих фахівців. Потрібно посилити інноваційні підходи до управління розвитком галузі культури, вона має розвиватися відповідно до сучасних тенденцій. Для цього необхідно впроваджувати інноваційні підходи, такі як цифровізація культури, розвиток креативних індустрій тощо.

Реалізація цих стратегічних напрямів дозволить створити ефективну систему інституційного забезпечення розвитку галузі культури України, яка буде сприяти її сталому розвитку. Конкретні заходи щодо реалізації цих

стратегічних напрямів полягають в передачі повноважень з управління культурою на місцевий рівень, зокрема, у сфері фінансування, планування, управління культурними закладами та об'єктами культурної спадщини. Це створення системи стимулів для місцевих органів влади для розвитку культури, ефективної системи фінансування, запровадження системи державного фінансування, яка б передбачала розподіл коштів відповідно до пріоритетів розвитку культури, залучення меценатів та спонсорів тощо [26].

Щодо запровадження прозорих механізмів управління галуззю культури, то сьогодні потрібні відкриті конкурси на заміщення посад у галузі культури, публічне обговорення проектів рішень у сфері культури, розвиток кадрового потенціалу галузі, модернізація системи підвищення кваліфікації працівників, програм стажування для молодих фахівців у галузі культури.

Інноваційними підходами до розвитку галузі культури може стати широке впровадження та розвиток цифрових платформ для популяризації культури та державне сприяння розвитку креативних індустрій. Впровадження цих заходів дозволить створити ефективну систему інституційного забезпечення розвитку галузі культури України, яка буде сприяти її сталому розвитку [29].

Проаналізувавши найважливіші документи Організації Об'єднаних Націй з питань потенціалу культури та розвитку системи його збереження, ми хотіли б вказати на деякі інструменти співробітництва в галузі побудови стратегії розвитку, які також можуть зацікавити публічні інститути у вирішенні цих питань. Так, Стратегія АЕСІД (Іспанське агентство з міжнародного співробітництва та розвитку), Carta Cultural Iberoamericana (Культурна хартія Латинської Америки), Стратегія культури та розвитку – АЕСІД провели численні заходи, такі як створення Фонду досягнення цілей розвитку тисячоліття ПРООН-Іспанія, який містить спеціальне предметне вікно про потенціал розвитку культури, який також використовується як елемент, щоб зробити більш видимими заходи по формуванню ресурсного забезпечення необхідні галузі культури в Цілях розвитку тисячоліття [20].

AECID, Іспанське агентство з міжнародного співробітництва та розвитку представила «Іспанську стратегію співпраці в галузі культури та розвитку», яку агентство розглядає як «спадок» попередніх дій Іспанії щодо співпраці, але це, у свою чергу, є документом, який систематизує та забезпечує узгодженість різноманітних дій, що сприяють культурній співпраці. Якщо ми поглянемо на його теоретичну основу, ми можемо розглядати питання культури до якої можна отримати доступ, і культура, яку людина має, таким чином ідентифікуючи ідею, що культура не є чимось статичним, або щось, що вже було дано, вже присутнє і незмінне в громадах.

Ще одне цікаве питання цієї стратегії полягає в важливості, яку вона надає правам людини на отримання послуг у сфері культури, вказуючи на «необхідність йти далі в розвитку прав людини, які впливають на культурне життя. Ця Стратегія визнає роль міжнародних інститутів ЮНЕСКО та ПРООН у просуванні культурної перспективи в розвитку, «щоб полегшити інтеграцію культурного виміру у співпрацю між державами», необхідно виконувати різні дії, зосереджені на самій культурній співпраці: провести ретельний аналіз культурної реальності в контексті, в якому має здійснюватися втручання публічних інститутів.

Потім цей аналіз необхідно використовувати для ідентифікації, проектування та розробки напрямів співпраці, потрібно впровадити індикатори культурного та соціального впливу на економічний потенціал, проаналізувати внесок культури в різні проекти та програми розвитку співробітництва, що стосується нематеріальних або символічних вимірів (політичне життя, соціальна згуртованість, співіснування, громадянство, ідентичність тощо), а також більш відчутні та матеріальні сектори (економіка, зайнятість, туризм, місцевий розвиток тощо) [23].

Потрібно заохочувати повагу та інтеграцію мов і культурні прояви меншин у реалізації дії публічних інститутів по розвитку ресурсного потенціалу культури, інтегрувати концепцію культурного розмаїття, не допускати зменшення ресурсів захисту культурної самобутності створити

ексклюзивні стандарти, які поважають співіснування та повагу до прав на культуру. Для цієї роботи визначено 7 стратегічних напрямів, а саме:

- навчання людського капіталу для управління культурою,
- визначення пріоритетів проектів, які зосереджують увагу на культурі та розвитку;
- політичний вимір культури як фактор, що впливає на розвиток потенціалу.
- оцінка різного внеску культурної політики, що може сприяти покращенню управління та соціальною згуртованістю;
- економічний вимір культури як фактор, що сприяє розвитку, прагне сприяти внеску культури в економіку та соціально-економічне зростання через просування, створення та виробництво культурних і творчих компаній, галузей і установ;
- зв'язок і взаємодоповнюваність між потенціалом культури, культурними структурами на основні розвитку процесу навчання та грамотності, прагнучи більшого розуміння та участі у культурних явищах;
- стале управління культурною спадщиною в службі розробки, відновлення та охорони культурної спадщини;
- включення нематеріальної спадщини у багатосекторний процес відтворення ресурсного потенціалу;
- посилення взаємозв'язків між комунікацією та культурою, що впливають на розвиток потенціалу культури;
- стимулювання автономних процесів в спілкуванні, адаптовані до кожної регіональної реальності, а також активізація праці над навчанням громадськості доступу до ЗМІ;
- посилення права чи політичного виміру потенціалу культури [24].

Ця Стратегія є інноваційною в питаннях розвитку співпраці у Європі, оскільки вона систематизується і йде далі в роботі над культурою та розвитком її потенціалу, це інструмент для місцевих публічних установ та організацій

громадянського суспільства в питаннях залучення потенціалу культури до суспільного розвитку, або процесів міжнародного співробітництва.

Розвиток потенціалу внутрішнього розмаїття культури кожної країни та координація заходів культурного співробітництва між країнами-підписантами, є важливим інструментом, що походить від ЮНЕСКО Конвенції про охорону та заохочення різноманітності, це перший документ із всесвітньою місією, який виступає за створення основ для ініціативи міст і місцевих органів влади щодо культурного розвитку. Цей інструмент виник завдяки спільній діяльності місцевих установ по запровадженню політики, що стосується, серед іншого, місцевих питань культурної стратегії, культурних прав та обов'язків або оцінки впливу потенціалу культури на розвиток [30].

Таким чином, питання розвитку потенціалу культури тісно пов'язані із визначеною сферою на міжнародному рівні та діяльністю публічних органів та співпрацею місцевих органів влади по розвитку потенціалу культури. Знайти зв'язок між культурою і розвитком суспільного потенціалу важливий процес, на який впливають культурні інститути права, громадські організації, міжнародні структури. Взаємозв'язок між культурними правами та розвитком продовжує демонструвати симптоми серйозної нерівності в доступі до культурних прав, не вирішені питання маргінальності і дисбалансу, які перешкоджають культурному розвитку багатьох спільнот і загрожують завдати серйозної шкоди різноманітності потенціалу культурної екосистеми [31].

Генеральна конференція ЮНЕСКО, як Вищий орган управління, який включає в себе плани дій на наступний дворічний план визначає права на участь у культурному житті. Деякі інституції громадянського суспільства, зокрема ЮНЕСКО, приєдналися до цього процесу на місцевому рівні по формуванню потенціалу права на участь у культурному житті через краєзнавство. Стратегія, що сформувала культурну хартію, яка також є частиною цих зусиль щодо міжнародного роз'яснення культурних прав, виходячи з поточної ситуації, відсутності роз'яснення культурних прав, ці ініціативи змушують розробляти різні сценарії за змістом, обсягом та

ефективністю реалізації потенціалу культури, який допоможе включити ресурси у розвиток проектів і розширення свобод, як на місцевому рівні, так і глобально [25].

ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ

Міжнародні публічні інститути повинні ефективно управляти культурними міжнародними процесами в напрямку повної реалізації культурних прав кожної людини. Вони повинні брати активну участь в модернізації галузі культури кожної країни, формувати регіональні та національні програми розвитку потенціалу культури, звертаючи увагу на можливі застосування інноваційних інструментів у розвитку співпраці в сфері управління культурним потенціалом, щоб сприяти, здійснювати та реалізувати культурні права. Сьогодні етнічно різноманітні країни менш спроможні до розвитку потенціалу культури, вони не мають ознак про позитивний чи негативний зв'язок між культурним різноманіттям і розвитком. Культурна свобода передбачає надання людям свободи вибирати свою ідентичність і вести життя, яке вони вибирають будучи виключеними до інших альтернатив, які є важливі для них.

ВИСНОВКИ

В роботі визначено найбільш важливі міжнародні інститути, що замаються управлінням процесом формування ресурсного потенціалу культурного розвитку, які переважно зосереджені в демократичних країнах та імплементовані ООН.

Міжнародна публічна політика в сфері культури, це важливий інструмент, який відіграє вирішальну роль у включенні культурної перспективи в державні стратегії, плани і програми на міжнародному, національному та регіональному рівнях.

Визначено невід'ємні та необхідні елементи в діяльності міжнародних інститутів культури, які дозволять визначити оцінку потенціалу культури та напрями його розвитку, що дозволить реально включити потенціал культури в формування перспектив економічного розвитку.

Включення культури до проектів розвитку та соціальної політики повинно стати систематичним процесом реалізації основних положень концепції культурної свободи. Збереження потенціалу культури є складною темою, яку важко вирішувати одні державі, потрібно співробітництво і партнерство усіх зацікавлених осіб.

Сучасні інструменти публічного управління повинні бути спрямовані на впровадження в практику проектів розвитку потенціалів культури на територіальному рівні. Культурна різноманітність сприяє ідентифікації кожного з орієнтирів розвитку громади її членами, де розвиток перестає бути теорією, нав'язаною ззовні. Ці передумови (свобода, культурне розмаїття та повага до культурної ідентичності) будуть необхідними для консолідації на належній основі міжкультурної співпраці.

Подвійний вимір культури, економіки та культури, потенціалу внеску, який культурний сектор може зробити у збільшенні доходів і генерації працевлаштування в країні є вкрай важливим. Економічний вимір культури, а також культурні індустрії та креативна економіка повинні стати частиною дій

публічних інститутів у галузі культури та розвитку. Потрібна особлива увага до соціальних і суспільних наслідків культурного розвитку, нематеріальної спадщини, мови тощо.

Різноманітна культура має повний вплив на розвиток країни, це елемент безперервного процесу удосконалення потенціалу, який змінюється в результаті зазначеної взаємодії. Як вказують різні органи та установи, потрібно сприяння роботі з концепцією відкритої культури, пов'язаною з множинністю ідентичностей і відходом від концепції, що культура є замкнута сутність, пов'язана лише з традицією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баланюк Ю. С. Політико-правові механізми формування та збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні. Дис. на здоб. наук. ступ. канд. політ. наук за спец. 23.00.02 (політичні інститути та процеси). Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2016. 212 с.
2. Безклубенко С. Д. Про поняття культура та культуру визначення понять. Культура і мистецтво у сучасному світі, 2013. №. 14. С. 6–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2013_14_3 (дата звернення: 20.10.2023).
3. В Україні задокументували 242 епізоди воєнних злочинів рф проти культурної спадщини, 2022, «Укрінформ» мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3475649-v-ukraini-zadokumentovali-242-epizodi-voennih-zlociniv-rf-proti-kulturnoi-spadsini.html> (дата звернення: 20.10.2023).
4. В Україні створили універсальну систему захисту пам'ятників в умовах війни, 2022, Бюро спадщини - координаційно-інформаційний центр з популяризації, збереження і відновлення спадщини Львова, 28 квітня 2022. URL: <https://spadshchyna.lviv.ua/v-ukrayini-stvoryly-universalnu-systemu-zahystu-pam%ca%bcyatnykiv-v-umovah-vijny/> (дата звернення: 20.10.2023).
5. Володимир Зеленський ініціює створення спеціального механізму, який допоможе притягнути до відповідальності осіб, причетних до злочинів проти українського народу. Офіційне інтернет-представництво, 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-iniciyuye-stvorennya> (дата звернення: 20.10.2023).
6. Гройсман В. Процеси централізації та децентралізації в сучасному державному управлінні. Державне управління та місцеве самоврядування, 2015. Вип. 2. С. 26-37.
7. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov> (дата звернення: 20.10.2023).

8. Дорофєєва Х. М. Аналіз впливу наявності об'єктів культурно-історичної спадщини на туристичну привабливість регіону. Економіка і суспільство, 2017. Вип. 13. С. 184–190.
9. Дубок І. Нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в сфері культури України. Ефективність державного управління, 2016. Вип. 1/2 (46/47). Ч.1. С. 257–265.
10. Зайцева А.В. Правове регулювання культурної політики в Україні, URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05/part_1/7.pdf (дата звернення: 20.10.2023).
11. Збираємо свідчення злочинів проти культурної спадщини, вчинених російськими окупаційними військами на території України. URL : <https://culturecrimes.mkip.gov.ua/> (дата звернення: 20.10.2023).
12. Іванова І., Толстанов О. Шляхи соціально-економічного розвитку регіону. Інвестиції: практика та досвід, 2021. №19. С. 102–109.
13. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини 1988, Документ 995_089, ратифікація від 04.10.1988, підстава 6673-XI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text
14. Костиця І. О. Культурна політика України в умовах євроінтеграції. Гілея: науковий вісник, 2018. № 131. С. 384–387. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2018_131_102 (дата звернення: 20.10.2023).
15. Кот С. І. Про стан збереження культурної спадщини України. Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань «Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні». Київ: Інститут історії України НАН України, 2018. 43 с.
16. Країни Люблінського трикутника почали співпрацю з оцифрування культурної спадщини України' 2022, "Укрінформ" мультимедійна платформа іномовлення України, 13 травня 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3482272-kraini-lublinskogo-trikutnika-pocali-spivpracu-z-ocifruvanna-kulturnoi-spadsini-ukraini.html> (дата звернення: 20.10.2023).
17. Крупка А. Я. Державно-приватне партнерство в галузі культури і

мистецтв: стан і перспективи розвитку. Ефективна економіка, 2014. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3120> (дата звернення: 20.10.2023).

18. Кучин С. П. Теоретичні аспекти розвитку соціально-культурної сфери як об'єкта впливу механізмів державного управління. Держава та регіони. Серія : Державне управління, 2017. №1 (57). С. 56-60.

19. Кучин С. П. Теоретичні аспекти розвитку соціально-культурної сфери як об'єкта впливу механізмів державного управління. Держава та регіони. Серія : Державне управління, 2017. №1 (57). С. 56-60.

20. Логвин М., Карпенко Н., Шуканов П. Історико-культурна спадщина як чинник розвитку регіональної туристичної дестинації. Східна Європа: економіка, бізнес і управління, 2019. Вип. 4 (21). С. 393–399.

21. Мазур Т. В. Імплементация в законодавство України міжнародно-правових норм ООН та ЮНЕСКО щодо охорони культурної спадщини. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ, 2020. Том 19. № 1. С. 110–118.

22. Мазурик О. В. Соціальний аудит як сучасна діагностична технологія: теоретико-методологічні засади дослідження, західний досвід, вітчизняні перспективи. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи, 2015. № 1148, Вип. 34. С. 107-113.

23. Мерзляк А. Державне управління сферою культури: вітчизняний та зарубіжний досвід. Публічне адміністрування: теорія та практика, 2017. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2017_1_4. (дата звернення: 20.10.2023).

24. Мещеряков В. В. Механізми державного регулювання у сфері охорони історико-культурної спадщини та пам'яток архітектури в регіонах: дис. канд. наук з держ. упр. за спец. 25.00.02 (механізми державного управління). Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2016. 305 с.

25. Мищак І. М. Основні напрямки законопроектної роботи щодо удосконалення охорони культурної спадщини в Україні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України, 2017. № 3. С. 12–18.

26. МКІП зафіксовано 135 епізодів воєнних злочинів росіян проти культурної спадщини в Україні. URL : <https://mkip.gov.ua/news/7021.html> (дата звернення: 20.10.2023).

27. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 326. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF?fbclid=IwAR0_5IpL5-3kjZxZMuOJz27LHuqY2BWfzISz3cFWu2lz_9Z-rvPAmO65iUA#Text (дата звернення: 20.10.2023).

28. Про культуру : Закон України від 14 грудня 2010 р. № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 20.10.2022).

29. Про схвалення Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 27-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/27-2019-%D1%80> (дата звернення: 20.10.2023).

30. Скленар І. Нова статистика про втрачені і пошкоджені об'єкти культури внаслідок рашистських обстрілів і авіа ударів, Фотографії старого Львова, 04 травня 2022. URL: <https://photo-lviv.in.ua/nova-statystyka-pro-vtracheni-i-poshkodzheni-ob-iekty-kultury-vnaslidok-rashystskykh-obstriliv-i-aviaudariv/> (дата звернення: 20.10.2023).

31. Україна запозичить досвід та допомогу Хорватії з питань збереження/реставрації об'єктів культурної спадщини. “Укрінформ” мультимедійна платформа іномовлення України, 05 травня 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3475986-ukraina-zapozicit-dosvid-horvatii-z-restavracii-kulturoi-spadsini-tkacenko.html> (дата звернення: 25.10.2023).

32. Україна здобула повну перемогу у справі проти Росії в Міжнародному суді ООН 2022. URL: <https://twitter.com/zelenskyyua/status/1504120045936463879> (дата звернення: 25.10.2023).

33. Управління місцевою культурною спадщиною в Україні: огляд державної політики, джерел та моделей фінансування : Біла книга / упоряд. Л.

Кривецька. Львів, 2019. 55 с. URL: https://reherit.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/White-Paper_Management-of-Local-Cultural-Heritagein-Ukraine_State-Policy-Review-Sources-andFunding-Models-1.pdf (дата звернення: 20.10.2023).

34. Химинець В. В., Цімболинець Г. І. Історико-культурна спадщина як чинник стимулювання економічного розвитку регіону. Регіональна економіка, 2020. №3. С. 57–64.

35. Чорна І. В Одесі внаслідок ракетної атаки зазнав пошкоджень Воронцовський палац. Суспільне мовлення України, АТ «НСТУ», 12 травня 2022. URL: <https://suspilne.media/238856-v-odesi-vnaslidok-raketnoi-ataki-zaznav-poskodzen-voroncovskij-palac/> (дата звернення: 25.10.2023).

36. Шершньова О. В. Формування нової моделі культурного простору (на прикладі громад Рівненщини): монографія. Острог, 2019. 344 с.

37. Шестак В. С. Мистецтво та структура мистецької діяльності як об'єкти адміністративно-правового забезпечення. Право та Безпека, 2012. № 4. С. 112-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2012_4_26. (дата звернення: 20.10.2023).

38. Chartrand H. H. The Arm's Length Principle and the Arts / H. H. Chartrand, C. McCaughey // An International Search for Models of Support ; M. C. Cummings Jr&J. M. D. Schuster (eds). – N.-Y. : American Council for Arts, 1989.

39. Hribar M., Bole D., Pipan P. Sustainable heritage management: social, economic and other potentials of culture in local development. Social and Behavioral Sciences, 2015. Vol. 88. P. 103–110.

40. Cavallini S., Errico B., Soldi R., Utma M. A. How to design cultural development strategies to boost local and regional competitiveness and comparative advantage: overview of good practices : Report. Brussels : European Union, Commission for Social Policy, Education, Employment, Research and Culture. 2018. P. 63. URL: <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/cultural-development-strategies/cultural-development-strategies.pdf>.

41. Creative industries boost economies and development, shows UN

Report. *UNESCO PRESS*. 2013. 14, November. URL:
<http://www.unesco.org/new/ru/media-services/in-focus-articles/creative-industries-boost-economies-and-development-shows-un-report/>.

42. Yosifova D. Towards Decentralized Cultural Policy in Transition Countries. The Case of Bulgaria. Budapest : Central European University, 2011. P. 48. URL: www.etd.ceu.hu.yosifova_diyana.pdf.